

Et godt greb om sygepleje

Jacob Birkler, cand.mag.

Sygeplejestuderende i dag skal i langt højere grad end tidligere læse og forstå en lang kongerække af sociologer, filosoffer, pædagoger, psykologer og ikke mindst sygeplejersker. Men hvad kan vi egentlig bruge disse mange teoretikere og deres abstrakte teorier til i praksis? Ideen er, at der skal tilegnes en stadig større mængde viden, som afspejles i en stadig mere krævende og kompleks sygeplejepsiksis. De nyuddannede sygeplejersker kan således besmykke sig med en akademisk titel, som med tiden vil hæve det faglige niveau i praksis. Det er i hvert fald tanken.

Denne udvikling har medført, at stadig flere erfarne sygeplejersker stiller sig undrende og ikke sjældent kritiske overfor disse forandringer. På mine studiebesøg på flere af landets sygehuse hører jeg derfor ofte hvordan erfarne sygeplejersker beskriver de nyuddannede kolleger med dyb respekt og ydmyghed når det gælder refleksionsevne og videnstilegnelse men langt mere kritisk når det gælder den grundlæggende sygepleje og tilgangen til patienten generelt.

Denne problematik er ikke ny. Forholdet mellem teori og praksis har været diskuteret stadig mere intenst gennem de senere år. Det er således blevet en kliche når man udtaler, at teori er en ting og praksis noget andet. En lang række sygeplejersker har tilmed skrevet opgaver, specialer og afhandlinger om forholdet mellem teori og praksis og den kløft herimellem, som alle gerne vil bygge bro over. Der synes dog ikke at være nogen simpel løsning på denne problemstilling.

Min tanke er imidlertid den, at det er selve udgangspunktet for diskussionen, der er problematisk. Med andre ord skabes der i reglen et uløseligt problem når vi anvender ordene 'teori' og 'praksis'. Vi starter med en modsætning som definatorisk er hinandens modpoler. Ordet 'teori' betyder egentlig

spekulation og abstraktion, hvor praksis betyder handling. Vi vil derfor gerne forene noget, som vi starter med at definere som en modsætning. Med et analogt eksempel kunne man spørge, hvordan begrebsparrerne højre og venstre eller bakke og dal skulle kunne forenes?

Nu forholder det sig imidlertid sådan, at sygeplejens teori og praksis er komplementære. Teori og praksis består som en enhed af modsætninger. Sygeplejeteorien er derfor indeholdt i praksis, om vi nu kender den eller ej, og praksis skulle gerne være indeholdt i teorien ellers er dens værdi meget ringe. For bedre at kunne få øje på denne enhed og for at kunne gøre en forening værdig må vi starte et andet sted. Vi må starte med at anvende nogle andre ord, som ikke adskiller men forener sygeplejen.

Enheden mellem teori og praksis synliggøres via ordene greb og begreb. I modsætning til 'teori og praksis' har ordene 'greb' og 'begreb' den samme historie og henviser begge til det at gribe om noget enten via hånden eller via ordet. Jeg kan derfor gribe om patienten med min hånd samtidig med, at jeg begriber hans situation gennem beskrivelse og forståelse. Jeg kan både have et fast greb om enhver situation og samtidig begrebsligt sætte ord på situationen. Vi kan således både gribe i ord og handling. Begge måder at gribe på er overordentlig vigtige med ét og samme mål nemlig omsorgen for patienten. Det afgørende er således at fokusere på nødvendigheden af begge perspektiver, set som en enhed.

Typisk vil jeg først begribe en vanskelig situation når jeg har haft et fysisk greb om situationen og det er i reglen først når jeg har et vist begreb om sygepleje, at jeg kan få bedre greb om de mange enkeltsituationer. Eksempelvis vil sygeplejersken muligvis fysisk kunne gribe om en svær situation med en svært dement patient, som modsætter sig sengevask. Det fordrer dog samtidig, at hun har begreb om den situation mange demente befinder sig i. Men dette begreb om de svært demente er samtidig skabt på baggrund af de mange måder disse situationer med svært demente kan gribes på. Det er denne gensidige afhængighed, som er frugtbar at forstå.

Med begrebet foretages der ofte en generalisering ud fra de mange erfaringer sygeplejersken har med at gribe i praksis. Omvendt må det gælde for de sygeplejestuderende, som ikke må forgribe sig på patienterne gennem de mange nye tilegnede begreber men ydmygt lade ethvert nyt greb i praksis være regulerende for den måde patienten begribes. Først her vil teori og praksis kunne forenes.

Men hvordan bliver vi så bedre til at gribe og begribe sygeplejen? Vi må her spørge os selv om sygeplejens idealer er noget der opfindes eller opdages? Skal vi med andre ord starte med at opfinde nye teorier gennem begreber eller erfare sygeplejen gennem forskellige greb i praksis for dernæst at opdage nogle sammenhænge, som skaber teorierne. Dette spørgsmål vil være det samme som at spørge til hønen og ægget, og hvad der kommer først. Det afgørende er at se den gensidige nødvendighed af grebet i og begrebet om den gode omsorg. Teorier om sygepleje bliver opdaget og opfundet på samme tid, hvilket afspejles i enheden mellem sygeplejen som greb og begreb.